

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онійко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яриш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 2. –
310 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; «Товарознавство та експертиза в митній справі»; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

теми можна зробити висновок, що терміни економіки утворюються на основі загальноповживаної лексики за її нормами та законами словотворення з використанням продуктивних словотворчих засобів й словотвірних моделей англійської загальнолітературної мови. Базові терміни власних підсистем економіки, які виражають категоріальні поняття цієї галузі, відіграють провідну роль в англомовній економічній терміносистемі та виступають основними одиницями в процесі творення похідних термінів й утворюють разом з ними чітку систему. Продуктивнішими способами термінотворення в англійській економічній терміносистемі є афіксація та словоскладання.

Перспективний напрямок подальших досліджень вбачається в дослідженні особливостей перекладу англійських економічних термінів на українську мову.

Список використаних джерел

1. Вакулик І. І. Антонімічні зв'язки у юридичній та економічній термінології / Вакулик І. І. // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2000. – Вип. 9. – С. 38–41.
2. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу / Зацний Ю. А. – Львів : ПАІС, 2007. – 226 с.
3. Пушкар В. І. Структура, семантика та словотворчі функції дієслів (на матеріалі англійської економічної термінології): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Пушкар В. І. – Київ, 2002. – 19 с.

УДК 81'25=111(82-92)

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ АБРЕВІАТУР АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ

О. М. Тур, магістр спеціальності Філологія освіти програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Н. С. Сухачова, к. філол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті визначено поняття «абревіатура», з'ясовано, що використання англійських абревіатур передбачає

оформлення їх кириличною та латинською графікою, виявлено різні засоби відтворення абрєвіатурної лексики англломовної публіцистики в українській мові, зокрема такі, як: калькування, транслітерація та відтворення в оригінальному вигляді; увагу зацентовано на тому, що розповсюдження білінгвізму уможливорює використання (усно й письмово) лексичних скорочень без посилання на відповідні англломовні словосполучення та їхній переклад.

Ключові слова: англломовні абрєвіатури, публіцистичний стиль, транслітерація, калькування, білінгвізм.

Abstract. The article defines the concept of “abbreviation”, finds that the use of English abbreviations involves their design in Cyrillic and Latin graphics, identified various means of reproducing the acronym vocabulary of English journalism in the Ukrainian language, including such as: tracing, transliteration and reproduction in the original form; attention is focused on the fact that the spread of bilingualism allows the use (orally and in writing) of lexical abbreviations without reference to the relevant English phrases and their translation.

Keywords: English abbreviations, journalistic style, transliteration, tracing, bilingualism.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток усіх сфер суспільного життя спричиняє попит на утворення великої кількості абрєвіатур. Їх використання дозволяє економити мовні засоби, а відтак уможливорює передавання більшого обсягу інформації за короткий проміжок часу. Особливо багато абрєвіатур функціонує в текстах публіцистичного стилю, оскільки тематика публіцистичних статей, у тому числі й англломовних, різноманітна й зачіпає практично всі суспільно значущі теми: політику, економіку, спорт, культуру та ін. Сучасна людина має необмежений доступ до англломовних інформаційних джерел, що сприяє розширенню її кругозору, підвищенню рівня обізнаності, дозволяє порівнювати, аналізувати й узагальнювати, а тому адекватне відтворення англломовної лексики, і зокрема абрєвіатур, набуває сьогодні важливого значення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням абревіатур та проблемами їх перекладу опікувалося багато науковців-лінгвістів і перекладачів, зокрема А. Авраменко, С. Барбашева, Е. Бреус, Є. Волошин О. Гармаш Ю. Горшунов, К. Єльцов, С. Єнікєєва В. Карабан, В. Павлов, І. Рахманова, М. Сегаль, Х. Харт, Дж. Шеард та інші. Однак, незважаючи на це, проблема перекладу абревіатур, які використовуються в текстах англомовної публіцистики, залишається актуальною й донині.

Формулювання мети. Мета нашої розвідки полягає у з'ясуванні основних засобів відтворення в українській мові абревіатур, які використовують в текстах англомовної публіцистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Абревіатури – це найбільш продуктивні лексичні одиниці вторинної номінації, комунікативно значущі в усіх сферах суспільного життя, яке активно висвітлюється в засобах масової інформації – на сторінках газет, журналів, по телебаченню і радіомовленню з метою обговорення, відстоювання і пропаганди важливих суспільно-політичних ідей, а також формування відповідної громадської думки.

Важливим завданням сучасного перекладознавства як науки, є встановлення принципів декодування та кодування абревіатур при переході від однієї мовної картини світу до іншої [2, с. 199]. Словник іншомовних слів подає таке тлумачення поняття абревіатура: «Скорочення слова чи словосполучення, вживане в усному і писемному мовленні; складноскорочене слово, утворене різними способами, а також загальноприйняті скорочення слів» [3]. Використання англійських абревіатур українською мовою передбачає оформлення їх кириличною або латинською графікою.

Одним із розповсюджених засобів відтворення абревіатурної лексики англомовної публіцистики є калькування. Використовуючи калькування, відтворюють не матеріальну форму лексичної одиниці, а тільки її значення та структуру [4, с. 245]. Калькування англомовних лексичних скорочень можливе на основі

перекладу вихідного чужомовного словосполучення з подальшим утворенням абрєвіатури з відповідних елементів українського словосполучення, пор.: OECD (Organization for Economic Cooperation Development) – ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку), IDA (International Development Association) – МАР (Міжнародна асоціація розвитку), IAC (International Air Commission) – МАК (Міжнародна авіаційна комісія), BMI (Body mass index) – ІМТ (індекс маси тіла), NEBL (North European basketball league) – ПЄБЛ (Північноєвропейська баскетбольна ліга) тощо, напр.: The most appropriate indicator that measures the fat content in the body is the Body mass index (BMI.) – Найбільш відповідним показником, який оцінює вміст жиру в організмі, є індекс маси тіла (ІМТ) [3].

Не менш поширеним засобом відтворення українською мовою англomовних абрєвіатур є фіксація в складноскороченому слові кожної літери (записаної за допомогою латинської графічної системи) знаками кириличної графічної системи, тобто транслітерація, пор.: ANZUS (Australia, New Zealand and the United States) – АНЗЮС (Тихоокеанський пакт безпеки), UEFA (Union European de Football Associations) – УЄФА (Європейський союз футбольних асоціацій), NHL (National hockey league) – НХЛ (Національна хокейна ліга), TV (Television) – ТВ (телебачення), SMS (Short Message Service) – СМС (служба коротких повідомлень), напр.: After the meeting at the airport, the UEFA delegation will hold a press conference – Після зустрічі в аеропорту, делегація УЄФА проведе прес-конференцію [Інтернет].

Необхідно зазначити, що абрєвіатури, відтворені шляхом транслітерації, мають уявну зручність. Не варто відтворювати англійські скорочення методом транслітерації у тому випадку, коли український варіант скорочення збігається із будь-яким словом, яке має відповідний смисл, напр.: ARAB (active radar augmenter beacon) – маяк активного посилювача-відповідача; DISC (defense industrial supply center) – центр промислової підтримки оборонних споруд; ATLAS (air traffic land and air study) – центр з підготовки пілотів до польотів в умовах активного повітряного руху.

Сьогодні розповсюдження білінгвізму дає змогу вводити до тексту лексичні скорочення без посилання на відповідні англійські словосполучення та їхній переклад, що свідчить про тенденцію до інтернаціоналізації лексики. Такі аббревіатури відтворюють із збереженням латинської графіки й вимови ініціалів за правилами англійської мови. Відтворення аббревіатур в оригінальному вигляді – це один із найінтенсивніших і поширених способів поповнення української мови новими словами: EMS (European Monetary System) – Європейська валютна система, CNN (Cable News Network) – Нова кабельна мережа, COPERS (Comité provisoire europeen de la recherche spatiale) – Всесвітній європейський комітет з космічних досліджень, ETG (Eural Trans Gas) – Євротрансгаз, напр.: At the end of 2004, the ETG was excluded from the gas system – Наприкінці 2004 року ETG була виключена з газової системи [3].

Відтворення аббревіатур в оригінальному вигляді, на переконання А. Казкемової, доцільне тоді, коли адресат може самостійно з'ясувати значення слова, необхідного для розуміння тексту чи його фрагмента. Чисельність подібних прикладів у мові не дозволяє розглядати такі лексеми комунікативними помилками, адже, навіть якщо у звичайному тексті існує зовсім невідоме слово, цей текст не вважають позбавленим змісту [1, с. 74–75]. Проте аббревіатури, відтворені в оригінальному вигляді, які подають без розшифрування, значно утруднюють сприйняття інформації, напр.: Компанія, що представляє інтереси чемпіона WBA в суперважкій вазі, офіційно оголосила про зустріч. Нерідко люди, які не знають точного розшифрування англійських аббревіатур, використовують ці слова інтуїтивно. У результаті виникає така нісенітниця, як от: ускладнена аббревіатура CD-диск при розшифруванні читається як компакт-диск-диск. Помилковим також є сполучення VIP-персона, бо VIP – це аббревіатура англійського вислову «very important person», який українською мовою перекладають як «дуже важлива персона». Отже, аббревіатура VIP уже містить слово «персона», тому повторювати його далі не треба, оскільки це тавтологія.

Варто зазначити, що під час усного відтворення надзвичайно важко перекласти абрєвіатури, адже немає змоги користуватись словниками, посібниками та іншими допоміжними матеріалами. У такому разі перекладач має покладатися на свої екстралінгвістичні знання [2, с. 200].

Висновки. Отже, абрєвіатури англомовних публіцистичних текстів потребують адекватного перекладу. Основними прийомами під час їх відтворення в українській мові є транслітерація, калькування та еквівалентний переклад (відтворення в оригінальному вигляді). Найбільш розповсюдженими варіантами відтворення лексичних скорочень англомовної публіцистики в українській мові є калькування та оригінальний графічний вигляд.

Список використаних джерел

1. Казкєнова А. К. Мотивованність заимствованного слова (на матеріалє современного русского языка) / Казкєнова А. К. // Вопросы языкознания. – 2003. – № 5. – С. 72–80.
2. Сітко А. В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві / Сітко А. В. // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 116. – С. 199–203.
3. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=98&action=show> (дата звернення: 01.10.2021 р.). – Назва з екрана.
4. Українська мова. Енциклопедія / [Русанівський В. М., Таранєнко О. О., Зяблюк М. П. та ін.]. – Київ : «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

УДК 81'255:811.111]:664.68(085.2)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КАТАЛОГІВ ПРОДУКЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ КАТАЛОГІВ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ)

І. В. Фурса, магістр спеціальності Філологія освітня програма «Германські мови та література (переклад включно), перша – англійська»

Н. С. Сухачова, к. філол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті висвітлено результати дослідження особливостей перекладу каталогів продукції на матеріалі англомов-